

Összeállította
az MN Pénzügyi Szolgálatfőnökség
Baleset-elhárítási és munkavédelmi osztálya

Tartalom:

- 1. Tájékoztató a néphadsereg polgári alkalmazottainak évi baleseti helyzetéről**
- 2. Segédlet a munkavédelmi követelmények érvényesítéséhez a létesítmények létrehozására, felújítására, korszerűsítése folyamán (folytatás).**

1. Tájékoztató
a néphadsereg polgári alkalmazottainak
1988. évi baleseti helyzetéről

A tájékoztató a polgári alkalmazottak baleseti adatait összegezi az 1989. április 30-ig beérkezett II. sz. Adatlapok alapján, valamint tartalmazza a Honvédelmi Minisztérium felügyeleti irányítása alá tartozó vállalatok és gazdaságok dolgozói baleseti helyzetének főbb jellemzőit is éves jelentéseik alapján.

I.

A baleseti helyzet általános jellemzői

1. 1988-ban 437 baleset következtében 451 polgári alkalmazott sérült meg, akik emiatt 10047 napra estek ki a munkából. A balesetek következtében általában egy személy sérült meg. Egy baleset következtében történt tömeges sérülés, amikor ételmérgezés miatt 15 fő vált munkaképtelenné. Két személy egyidejű sérülése három alkalommal fordult elő.

A foglalkozási balesetek következtében létrejött sérülések közül 359 minősült üzemi balesetnek, 92 munkába menet, illetve onan jövet történt, úti balesetekkel a jelentés külön pontban foglalkozik. Az év folyamán 3 egyéb foglalkozási balesetet jelentettek.

2. A polgári alkalmazottak baleseti helyzetének főbb adatai:

Év	Sérültek száma	Kiesett napok száma	Egy sérültre jutó kiesett napok száma
1987	299	6490	21,8
1988	359	7533	21,1
1989 % ₀ -ában	120,1	116,1	96,8

Az adatokat vizsgálva megállapítható, hogy 1988-ban a sérülések száma 20,1%₀-kal, a kiesett munkanapok száma pedig 16,1%₀-kal növekedett, súlyosságuk viszont kis mértékben 3,2%₀-kal csökkent.

A sérülések súlyosság szerinti megoszlása:

Év	Halálos	Csonkulásos	Súlyos*	Könnyű	Összesen
1987	2	3	227	67	299
1988	2	3	275	79	359
1989 % ₀ -ában	100,0	100,0	121,1	117,9	120,1

A súlyos és a könnyű balesetek száma közelítőleg azonos arányban növekedett, míg a halálos és csonkulásos balesetek száma nem változott. *Az utóbbiak bekövetkezésének okait, körülményeit az esetek leírása szemléltetően mutatja:*

— az MN 6547 állományába tartozó B. Kovács József kpa. és K. Szabó Imre kpa. nagyméretű acélkeretet hegesztett. A jobb hozzáférhetőség miatt a keret egyik oldalát szabálytalanul egy raktári hidraulikus emelővel 2,2 m magasra felemelték. A hegesztés befejezése után a keret leengedése közben az emelő és a munkadarab B. Kovács József-re ráborult, akinek olyan súlyos fejsérülést okozott, hogy a kórházba szállítás során meghalt;

— az MN 5581 állományába tartozó Evanics János pa. és Kiss Sándor pa. tehergépkocsival anyagvételezésre indultak. Solt irányába haladva a gépjárművezető Evanics János későn vett észre egy, az út szélén veszteglő teherautót, amelybe belerohant. Az ütközés következtében Kiss Sándor az életét veszítette;

— az MN Bottyán János Honvéd Kollégium dolgozója Vörös László asztalos szakmunkás gyalugépen szegélyléceket készített. Munkavégzés közben keze a munkadarabról lecsúszott és a gyalukés bal kezének harmadik ujján az első perccel csonkolta;

— az MN 7576 állományába tartozó Harazin Péter pa. asztalos szakmunkás gyalugépen léceket munkált meg, amelyből egy szálka az ujjába szúródott. A fájdalom hatására kezét oldalra kapva ujjai a

*Súlyos a sérülés, ha a kiesett napok száma meghaladja a nyolc napot.

késtengelybe értek és a bal kéz 3. és 4. ujjának első perceit csonkalták;

— az MN Elektrotechnikai Javítóüzem dolgozója Kovács János kpa. fényszórókeret tisztítását végezte szövetkorongos csiszolón. Munkavégzés közben a szövetkorong beleakadt a fényszórókeretbe, azt elkapta, a dolgozó jobb kezének csapta és 4. és 5. ujján roncsolásos sérülést okozott.

II.

A baleseti helyzet részletes elemzése

3. A polgári alkalmazottak sérülései a következő főbb tevékenységi körökben történtek:

— munka	267 sérülés	74,3 ⁰ / ₀
— közlekedés	20 sérülés	5,6 ⁰ / ₀
— sport	6 sérülés	1,7 ⁰ / ₀
— egyéb	66 sérülés	18,4 ⁰ / ₀
	<hr/>	
	Összesen 359 sérülés	100,0 ⁰ / ₀

A belesetek tevékenységi területek szerinti megoszlása az 1987 évihez hasonlóan alakult. A munka és a közlekedési balesetek száma emelkedett, míg az egyéb üzemi balesetek száma jelentősen nem változott.

a) *A munkabalesetek megoszlása tevékenységi körönként a következő:*

	1988	1987
— javítás, karbantartás	41	25
— szállítás, rakodás, tárolás	54	27
— építő tevékenység	21	26
— konyhai munka	52	43
— egyéb munka	98	89
	<hr/>	
	Összesen 266	210

Az elmúlt évhez viszonyítva jelentősen növekedett a javítási, karbantartási, valamint a szállítási, rakodási és tárolási tevékenység során történt balesetek száma, amelyek főként a biztonsági előírások megszegése, a figyelmetlen munkavégzés, vagy a védőeszközök használatának mellőzése miatt következtek be:

— az MN Textiltisztító Javítóüzem 10. sz. üzemegységében dolgozó Senkó István pa. munkatársával vegytisztítógép telepítését végezték. A gépet feszítővassal megemelték, de nem támasztották alá. Nevezett a gép alá nyúlt, amely a feszítővasról lecsúszott és bal kezének hüvelyujját eltörte;

— az MN Kiképzési Eszközgyártó Üzemben Sáaska Gyula pa. betanított munkás hegesztett sarokvarrat csiszolását végezte. A munkavégzés során a csiszolókorong éle a csomóponti lemezben elakadt,

a váratlan erőhatás a gépet a dolgozó kezéből kicsavarta és bal combján mély, vágott sebet okozott;

— az MN 2312 állományaiba tartozó Ficsor Károly pa. fűtőolaj szállítását végezte. Az olajtartály gépkocsira emelése közben a tartályláb megcsúszott és bal kéz hüvelykujját 3 cm hosszan bevágta;

— az MN 3. Élelmezési Anyagraktár dolgozója Fülöp Sándor pa. egy konténer ajtajának kinyitását végezte. Az ajtózárr pántja nagyon feszült, kinyitás közben kicsapódott a helyéről és nevezett jobb hüvelykujjának törését okozta.

Az év folyamán tovább csökkent a faipari gépekkel kapcsolatos balesetek száma. Foglalkozási szabályszegés miatt 5 sérülés történt faipari géppel a már említett két csonkulásos sérülésen túl.

Az építő tevékenység során bekövetkezett balesetek száma csökkent, azonban a munka jellegénél fogva többnyire súlyosak a sérülések. Az év folyamán 3 zuhanásos baleset történt. *Igy például:*

— az MN 7486 állományaiba tartozó Gál József pa. a tisztii lakótelep lakásainak festését végezte. Munkavégzés közben az öt fokú létra felső két foka kiesett, a létra kettétört és nevezett a fürdőkádba esve súlyos térdzúzódást szenvedett;

— az MN 7268 állományaiba tartozó Jakus István kpa. többedmagával hullámpala tetőt készített. Munkavégzés közben a tetőn kikötetlenül tartózkodó dolgozó alatt a pala eltört és 2,5 méterről a földre zuhant. Két gerinccsigolyája súlyosan megsérült.

Növekedett a konyhai munkavégzés közben bekövetkezett balesetek száma. A sérülések egy része a konyhák és a hozzátartozó előkészítő és mellékhelyiségek vizes, zsiros padozatán való elcsúszás következménye. Több esetben törött edények és poharak okoznak szúrásos és vágásos sérüléseket. Figyelmetlenség miatt 24 dolgozó vágta vagy szúrta meg a kezét késsel, illetve csontszilánkkal. A szabálytalanul kezelt szeletelőgépek 3 alkalommal okoztak ujsérülést. Még mindig jelentős a forrázásos balesetek száma. A sűrűbben előforduló konyhai balesetek *a következők:*

— az MN 4563 állományaiba tartozó Kemény Mihályné pa. a konyhai mosogatóban a víz alatt levő törött pohárba belenyúlt. A jobb kezén mély vágott seb keletkezett;

— az MN 4510 állományaiba tartozó Szakály Béláné pa. munkatársával a tűzhelyről emelte le a forróvízzel és tésztával teli edényt, amelynek füle kicsúszott a kezéből és testének nagy részét leforrázta;

— az MN 7965 állományaiba tartozó Jankovics Pálné pa. munkavégzés közben a frissen felmosott konyhai kövezeten megcsúszott, egy padnak esett és mellkasi zúzódást szenvedett;

— az MN Ellátó Igazgatóság állományaiba tartozó Szabó Sándor pa. hússzeletelő gépen dolgozott, miközben a hús kifordult az előszeletelőből, amit a dolgozó a forgókés leállításánélkül akart megigazítani. A kés a gyűrűs ujján vágott sebet okozott.

b) A közlekedési balesetek száma emelkedett, eszköz szerinti megoszlásuk a következő:

	1988	1987
— gépjármű	12	7
— motorkerékpár, kerékpár	2	—
— tömegközlekedési eszköz	1	2
— eszköz nélkül (gyalogos)	3	1
Összesen	18	10

A gépjárműbalesetek száma az előző évihez képest emelkedett. Útközés 4 alkalommal fordult elő. A gyalogos balesetek közül 1 gázolás 2 pedig jeges úton való elcsúszás miatt következett be. *Példák a közlekedési balesetekre:*

— az MN 7203 állományába tartozó Molnár Miklósné kpa. személygépkocsiban utasként szolgálati úton vett részt. A gépkocsi a 7-es számú és a 63-as számú műút kereszteződésében összeütközött egy másik személygépkocsival, melynek következtében nevezett combcsont és medencecsont törést szenvedett;

— az MN BTEIG dolgozója Véber József pa. tehergépkocsi platójára akart felszállni, de megcsúszott, egyensúlyát veszítette, az útestre zuhant és csuklótörést szenvedett;

— az MN TEJÜ állományába tartozó Veszeli Jenő kpa. szolgálati ügyben gépkocsijával közlekedett. Nem adta meg az elsőbbséget egy autóbussznak, amellyel összeütközött. Veszeli Jenő kartörést, míg a vele utazó Törjéki Károlyné pa. borda- és kulcscsont törést szenvedett.

c) A sportbalesetek száma jelentősen, az előző évinek az egyharmadára csökkent. A mindössze 6 sportbaleset megoszlása a következő:

	1988	1987
— labdarúgás	1	11
— egyéb labdajáték	4	—
— egyéb sport	1	7

A labdajátékok közben történt sérülések egy része labda nélküli játékok során elesés, futás közbeni rándulás stb. következtében történt. A balesetek bekövetkezésében szerepet játszik, hogy egyes helyeken nem vették figyelembe a munkahelyi sportolásra vonatkozó jogszabály hatályon kívül helyezését.

d) Jelentősen csökkent az egyéb tevékenységekkel összefüggő balesetek száma. A balesetek döntő többsége továbbra is az objektum területén a rossz minőségű, illetve csúszós utakon, vizes helyiségekben, lépcsőkön történő elesés miatt következett be. Ismét előfordult *áramütés okozta baleset is:*

— az MN 7300 állományába tartozó Kuras Béláné kpa. munkahelyén kávéfőzéshez készülődött. Amikor a kávéfőzőt a már bekapcsolt, de testzárlatos villanyrezsóra helyezte áramütést szenvedett.

4. A sérülések megoszlása a sérülés súlyossága és a sérültek hovatar-
tozása szerint a következő:

Katonai szervezet (alárendeltekkel együtt)	A sérülések súlyossága					1987 év	
	halálos	csonk.	súlyos	könnyű	1988	1987	0/0-ában
Csapatok							
MN 5232	—	1	41	11	53	55	96,4
MNLÉREP-ség	1	—	22	8	31	27	114,8
MN HVPVP-ság	—	—	13	3	16	8	200,0
Csapatok összesen	1	1	76	22	100	90	111,0
MNVK	—	—	20	6	26	20	130,0
MN Kik. Főf-ség	—	1	28	8	38	37	102,7
MN HF-ség	—	—	80	20	100	69	144,9
MN FTFCSE-ség	—	1	41	15	57	38	150,0
MN BFF-ség	—	—	17	7	24	28	85,7
Többi HM-szerv	1	—	12	1	14	17	82,4
HM szervezk összesen	1	2	198	57	259	209	123,9
MIND ÖSSZESEN	2	3	275	79	359	299	120,1

A csapatoknál bekövetkezett üzemi balesetek számában lényeges vál-
tozás nem tapasztalható, míg a HM-szervek alárendeltjeinél jelentős nö-
vekedés van, amely különösen az MN HF-ségnél és az MN FTFCSE-ségnél
mutatkozik meg.

5. A HM felügyelete alá tartozó vállalatok és gazdaságok polgári
dolgozóinak baleseti helyzete a következő:

Megnevezés	Balesetek száma		Kiesett napok száma		Sérülés 1000 fő		Kiesett nap 1000 fő		Kiesett nap 1000 fő	
	1987	1988	1987	1988	1987	1988	1987	1988	1987	1988
	MN Gödöllői Gépgyár	26	21	722	664	20,3	17,0	564	539	27,8
MN ÉKV	27	26	760	1217	30,6	29,0	862	1361	28,1	46,8
MN Erdőgaz- daságok	54	51	1680	1437	22,4	22,7	698	643	31,1	
Összesen	107	98	3162	3318	24,4	22,9	708	848	29,6	33,9
1987 év 0/0-ában	91,6		104,9		93,9		119,8		114,5	

A vállalatok és gazdaságok polgári dolgozóinál a balesetek számá-
ban 84,0/0-os csökkenés, a kiesett napok számában viszont 4,90/0-os növe-
kedés tapasztalható, emiatt a súlyossági mutató 14,50/0-kal emelkedett. Ha-
lálós és csonkulásos baleset nem fordult elő. A balesetet kiváltó okokat
vizsgálva továbbra is a figyelmetlenség és a foglalkozási szabályszegés

áll az első helyen, ezek teszik ki a balesetek több mint a felét. A balesetek jelentős része anyagmozgatás, kézi szerszám és kigép használat, továbbá fémforgácsolás közben következett be. A testrészek sérülésénél továbbra is a kézsérülések a leggyakoribbak. Elenyésző az ittas munkavégzésből eredő sérülések száma, továbbá a védőeszközök használatának mellőzése. Sajnos a védőeszközök minősége még mindig nem kifogástalan. A munkahelyi fegylem még nem mindenütt kielégítő.

6. A polgári alkalmazottak úti baleseteinek főbb jellemzőit a következő táblázatszméleteti:

Év	Sérültek száma	Kiesett napok száma	Egy sérültre jutó kiesett napok száma
1987	113	3224	28,5
1988	92	2514	27,3
1987 év ‰-ában	81,4	78,0	95,8

A megelőző évhez képest úgy a belesetek, mint a kiesett napok számában jelentős a csökkenés. A súlyossági mutató 4,2‰-kal lett kisebb. A tavalyi évhez hasonlóan az idén sem volt halálos és csonkulásos baleset.

A sérülések súlyosságának adatait a következő táblázat tartalmazza:

Év	Halálos	Csonkulásos	Súlyos*	Könnyű	Összesen
1987	—	—	90	23	113
1988	—	—	78	14	92
1989 év ‰-ában	100,0	100,0	86,7	60,9	81,4

Az úti balesetek eszköz szerinti megoszlása a következő:

— gépjármű közlekedés	7	előző évben	16
— motorkerékpár, kerékpár	5	előző évben	11
— tömegközlekedésiesz köz	19	előző évben	21
— gyalogos közlekedés	61	előző évben	65

Az úti balesetek kérharmad része gyalogos közlekedés közbeni figyelmetlenség és sietség, továbbá a gyakran rossz útviszonyok miatt következett be.

7. Egyéb foglalkozási baleset következtében az elmúlt évben három sérülés történt, melyek közül egy csonkulásos, kettő pedig súlyos volt. Az egyéb foglalkozási balesetek hasznosítható tanulságai a következők:

— az MN 9068 állományaiba tartozó Pataki Imréné kpa. az emeletről lépcsőn jött le, amikor a lába megcsúszott és a teste alá fordult. Bokarándulást és szárkapocscsont törést szenvedett. A balesetben közrejátszhatott az is, hogy a sérült papucsban közlekedett és szeszes italt is fogyasztott;

*Súlyos a sérülés, ha a kiesett napok száma meghaladja a nyolc napot.

— az MN Központi Műszaki Javítóüzem dolgozója Szél József pa. körfűrészgépen faanyagot vágott, közben bal keze a fűrészláncához ütődött és középső ujjának első perce csonkolódott, továbbá a második ujjja is megsérült. Munkakezdés előtt a dolgozó jelentős mennyiségű alkoholt fogyasztott (1,32^{0/00});

— az MN 2312 állományába tartozó Markolt Antal pa. kerékpárral ment lakásáról a laktanyába, amikor elesett és jobb bokáját eltörte. Nevezett a baleset bekövetkezésekor ittas állapotban volt.

Az előbbi példák mindegyikében szerepet játszott az alkohol hatása, ezért a hasonló balesetek elkerülése érdekében nagyobb figyelmet kell fordítani a munkahelyi fegyelem megszilárdítására, az alkoholfogyasztás tilalmára vonatkozó rendelkezések érvényesítésére.

III.

Következtetések, feladatok

Az MN polgári dolgozóinak baleseti helyzetete a megelőző évhez viszonyítva rosszabbodott. A baleseti sérülések, valamint a kiesett munkanapok számában növekedés következett be, viszont a balesetek súlyossága csökkent. Jelentős a növekedés a munka- és a közlekedési balesetek tekintetében, ezzel szemben az úti balesetek száma csökkent.

A polgári dolgozók baleseti helyzetének ilyen irányú változása azt mutatja, hogy egyes katonai szervezeteknél még mindig nem fordítanak kellő figyelmet a balesetek megelőzésére. A parancsnokok és munkahelyi vezetők számos helyen eltűrik, hogy a dolgozók hibás szerszámmal, géppel, eszközzel, szabálytalan körülmények között dolgozzanak, a biztonsági előírások betartását, valamint a védőeszközök használatát mellőzzék. Gyakran nem hajtják végre a munkavédelmi ellenőrzések, szemlék során feltárt hibák kijavítását, hiányosságok megszüntetését, nem fordítanak kellő gondot az egészséges és biztonságos munkafeltételek javítására, de több helyen azok megőrzésére sem.

A polgári alkalmazottak baleseti helyzetének javítása érdekében a következő főbb irányokban kell *eredményeket elérni*:

— javítani kell a parancsnoki és munkahelyi vezetői munka hatékonyságát a biztonságos munkavégzéshez szükséges rend és fegyelem fenntartásában, a feltárt hibák kijavításában, a munkakörülmények javításában;

— az egyéni védőeszközöket és védőberendezéseket megfelelő állapotban kell a dolgozók rendelkezésére bocsátani és szigorúan meg kell követelni azok rendszeres használatát;

— fokozott figyelemmel kell lenni a munkaeszközök műszaki állapotára, rendszeres ellenőrzésekkel, megfelelő karbantartással, szükség esetén pótlással kell elérni az előírt biztonságot;

— munkavégzésre, tisztálkodásra szolgáló, különösen vizes helyiségek padozatait mindenkor csúszásmentes állapotban kell tartani;

— az objektumok külső közlekedési útjait, járdáit tisztán, botlás- és csúszásmentes állapotban kell tartani.